

4

Vragenuur: Vragen Kooiman

Vragen van het lid Kooiman aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over **het (niet) aankondigen van inspectiebezoeken**.

Mevrouw Kooiman (SP):

Voorzitter. Twee jaar geleden stond ik hier namens de SP-fractie ook al met vragen over onaangekondigde inspectiebezoeken aan jeugdgevangenen. De aanleiding destijds was het geplande inspectiebezoek van drie dagen lang aan jeugdgevangenen Den Hey-Acker. Dit bezoek was al zes weken van tevoren aangekondigd. De inrichting zelf had gemotiveerde medewerkers gevonden en gedetineerden die iets positiefs konden vertellen. Diezelfde medewerkers kregen ook nog eens een instructie op papier: dit mag je wel en dit mag je niet zeggen. De staatssecretaris heeft toen aangegeven dat het instructielijstje weg moest. Dan houden wij echter nog steeds twee punten over, namelijk dat de inspectiebezoeken altijd aangekondigd worden en dat de gesprekspartners voor de inspectie vaak zorgvuldig worden uitgekozen door de inrichting zelf.

Helaas sta ik hier vandaag weer, zoals vaker gebeurt bij dit onderwerp. Afgelopen weekend berichtte het Algemeen Dagblad namelijk weer over het effect van deze geplande, aangekondigde inspectiebezoeken. Twintig ex-werknemers en ex-gedetineerden uitten hun zorgen over wantoestanden in diverse gevangenen. Zij gaven bijvoorbeeld aan dat het buiten het zicht van de inspectie erg smerig is, dat er schimmel op muren en vloeren staat en dat er schimmel in bijvoorbeeld het eten zit. In een andere gevangenis zouden de mondige collega's niet mogen spreken en zouden gedetineerden worden omgekocht met een Mars of een pakje sigaretten. In weer een andere gevangenis zouden er zelfs telefoons worden binnengesmokkeld door groepsleiders, iets wat echt niet mag en verboden is. Of deze signalen allemaal waar zijn, weet ik niet. Ik ben Kamerlid, geen detective; dat wil ik ook helemaal niet zijn. Maar als ik deze signalen hoor, baren zij mij wel zorgen. Er is één instantie die dit hoort te onderzoeken, en wel de inspectie. Daarom heb ik eigenlijk maar één vraag aan deze staatssecretaris. Ik zou graag willen dat de inspectie vaker onaangekondigd de jeugdgevangenen bezoekt. Is de staatssecretaris daartoe bereid?

De voorzitter:

Ik geef het woord aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie voor het beantwoorden van deze vraag.

Staatssecretaris Teeven:

Voorzitter. Dank aan mevrouw Kooiman voor de vraag die zij stelt. Veel mensen zullen afgelopen zaterdag toen zij het Algemeen Dagblad lasen hebben gedacht: wat is hier in vredesnaam allemaal aan de hand in jeugdgevangenen?

Toen ik de beelden zag van een wasautomaat met daaroverheen gedrapeerde kleren, dacht ik dat die de beelden van een gemiddelde studentenwoning niet te boven gaan, maar dat terzijde, als ik bedenk hoe het er in het verleden weleens

in een studentenwoning uitzag, zoals ik uit eigen ervaring weet.

Laat ik vaststellen dat de foto's die in het Algemeen Dagblad zichtbaar waren niet recent maar twee jaar oud zijn. Mevrouw Kooiman heeft gelijk. Er kunnen ook onaangekondigde controles plaatsvinden in De Hartelborgt. Dat is daar in juli jl. gebeurd en toen was alles prima in orde. De beelden die men in het Algemeen Dagblad heeft gezien, hebben geleid tot sluiting van een bepaalde afdeling in De Hartelborgt. In juli jl. was daar een onaangekondigde controle. Toen was alles wel in orde en zag alles er goed uit, dus we hebben een beetje een vertekend beeld te zien gekregen. U hoort mij niet zeggen dat het Algemeen Dagblad met een broodje-aapverhaal is gekomen, maar wel dat de beelden wel van heel lang geleden waren en dat zij vervolgens wel hebben geleid tot een reactie in de richting van deze justitiële jeugdinrichting.

Mevrouw Kooiman heeft mij gevraagd om meer onaangekondigde controles. Die doen we al wel. Ik ben, zoals ik ook het afgelopen weekend al heb laten weten, zeer bereid om te kijken of het aantal onaangekondigde controles bij justitiële jeugdinrichtingen omhoog kan en wellicht ook de frequentie. Die controles kun je niet altijd doen. Daar gaan we wel naar kijken, want het is natuurlijk onwenselijk dat deze situatie er zou zijn.

Mevrouw Kooiman gebruikt terecht het woord "zouden" in reactie op het bericht over telefoons die zouden zijn meegevoerd in Het Keerpunt door leden van het personeel. Ik heb ook gezien dat een ex-gedetineerde dat ook zegt. Het lijkt me belangrijk te constateren dat we altijd wel waarheid en geruchten van elkaar moeten onderscheiden en dat de mensen die in justitiële jeugdinrichtingen gedetineerd zijn nu niet altijd bekend staan om hun optimale betrouwbaarheid als het gaat om waarheidsvinding en dat soort zaken. Dat laat onverlet dat we natuurlijk dat soort signalen wel serieus nemen, maar ten aanzien van Het Keerpunt heb ik geen enkele informatie dat het gemelde incident met telefoons heeft plaatsgevonden. Daar neem ik dus afstand van.

Nogmaals, de beelden zijn van anderhalf jaar geleden, in juli jl. heeft een onaangekondigde controle plaatsgevonden bij De Hartelborgt waarbij alles goed was en ik spreek de bereidheid uit om te bekijken of de frequentie en het aantal van de onaangekondigde controles omhoog kunnen, uiteraard wel in afstemming met de directies van de justitiële jeugdinrichtingen.

Mevrouw Kooiman (SP):

Ik ben blij dat de staatssecretaris aangeeft dat hij er zelf ook tegenaan loopt dat we te maken hebben met beelden die misschien wel verouderd zijn en met geruchten. Ook de staatssecretaris is geen detective. Ik ben met name ook blij dat hij aangeeft dat het aantal onaangekondigde inspectiebezoeken omhoog mag. Ik ben natuurlijk heel benieuwd hoe de staatssecretaris dat mogelijk gaat doen.

Ik heb nog een ander punt van zorg, want vaak heeft de inspectie gesprekken met zorgvuldig geselecteerde mensen op een afdeling waar het wel goed gaat. De staatssecretaris zal het herkennen. Ik krijg zelf ook als ik op werkbezoek ga altijd de beste groep te zien en de beste medewerkers te spreken. Dat is terecht, want daar is een inrichting vaak trots op. Maar je zou misschien net die groep willen zien

waar het niet zo goed gaat of medewerkers willen spreken die net wat kritischer zijn. Dat gun ik ook de inspectie. Als we dan toch met toezeggingen bezig zijn, krijg ik daarop ook graag een toezegging van de staatssecretaris.

Staatssecretaris Teeven:

Allereerst gun ik directieleden van justitiële jeugdinrichtingen altijd kritische medewerkers, vooral kritische medewerkers die zaken die niet juist zijn, intern aan de orde stellen. Wat ik ze iets minder gun, zijn kritische medewerkers die het niet intern doen, maar wel extern. Op voorhand heb ik niet zo heel erg veel met mensen die meteen extern gaan. Ik denk dat je de zaken eerst in je eigen bedrijf bespreekbaar moet maken, maar dat terzijde. Ik ben het met mevrouw Kooiman eens dat het heel belangrijk is dat inspecties een waarheidsgetrouw beeld krijgen. Soms gaat dat goed met aangekondigde controles. Daarvan zijn heel goede voorbeelden. We zullen ook onaangekondigde controles nodig hebben. Die vinden al plaats. Nogmaals, we zullen bekijken of de frequentie omhoog moet.

Mevrouw Kooiman (SP):

Dan kan ik enkel concluderen dat ik erg tevreden ben met de toezegging dat er meer onaangekondigde inspectiebezoeken zullen plaatsvinden. Ik hoop van harte dat de inspectie ook medewerkers te spreken krijgt die kritisch zijn en groepen te zien zal krijgen waar het mogelijk net niet lekker gaat.

Mevrouw Van Toorenburg (CDA):

Toen ik de beelden zag, vond ik eigenlijk dat het personeel zijn eigen falen had gefilmd. De jongeren zitten niet voor niets in een jeugdinrichting. Je zou toch mogen verwachten dat ze daar worden opgevoed en dat dit dus niet kan gebeuren. Nog belangrijker vind ik echter dat de colleges van toezicht goed gepositioneerd zijn. Kan de staatssecretaris ons toezeggen dat hij in gesprek gaat met de commissies van toezicht? Misschien is hij dat al. Die commissies zijn er namelijk wekelijks en zouden de oren en de ogen van de ouders van de kinderen moeten zijn, zodat iedere keer in beeld is wat er aan de hand is in een jeugdinrichting.

Staatssecretaris Teeven:

Mevrouw Van Toorenburg heeft hier een punt. Gisteren bestonden de commissies van toezicht in het gevangeniswezen 200 jaar. Dat was gistermorgen ook een mooie gelegenheid om tijdens de koffie te spreken met een aantal leden van de klankbordgroep voor de commissies van toezicht. Mevrouw Van Toorenburg heeft zeker een punt. Ik zal dit ook meenemen. Als er iemand veel in een justitiële jeugdinrichting komt, is het desbetreffende lid van de commissie van toezicht dan wel de maandcommissaris die gedurende een maand steeds aanwezig is. Juist zij zouden heel objectief kunnen vaststellen dat het een smeerboel is in een justitiële jeugdinrichting. Als je de verslagen van de commissie van toezicht van De Hartelborgt leest, moet je constateren dat dit de afgelopen anderhalf jaar niet het geval was. De beelden die we zagen, die dateren van anderhalf of twee jaar geleden, vind ik schokkend waar ze het eten betreffen. De beelden van de wasmachine en de was die er overheen hangt, vind ik wat minder schokkend. Ik heb al gezegd wat ik daarvan vind. Juist zij zouden in

staat zijn om dat te moeten kunnen zien. Ik ben het met mevrouw Van Toorenburg eens dat het belangrijk is dat de commissies van toezicht hier scherp op zijn. Op die manier kunnen we ook voorkomen dat de justitiële jeugdinrichtingen iedere keer in een onnodig vervelend daglicht worden gesteld. Dat doet de bereidheid van bijvoorbeeld rechters om mensen naar een justitiële jeugdinrichting te sturen, geen goed. Iedere keer dat ik in een justitiële jeugdinrichting ben, ook die ene keer dat ik ergens onaangekondigd langs ben geweest, moet ik constateren dat het er best knap uitziet. Ik heb toen niet elke kamer van binnen bekeken, maar wel ongeveer 80%. Ik heb er toen echt even tijd aan besteed.

Mevrouw Rebel (PvdA):

Eerder is, na meldingen van misstanden in De Rooyse Wissel, gekeken of er eventueel een angstcultuur was, dus of personeel en eventueel gedetineerden niet durfden aan te geven wat er misging. We hebben dat toen niet kunnen concluderen. Ik hoor graag van de staatssecretaris of ondernemingsraden of individuele personeelsleden direct contact kunnen opnemen met de inspectie. Overigens geeft de wijze waarop het in de krant staat, met oude foto's, een verkeerd beeld. In hoeverre kan de inspectie daarover vervolgens contact opnemen met de instelling, ook om te voorkomen dat het in de krant komt voordat de instelling zelf in actie kan komen?

Staatssecretaris Teeven:

Nogmaals, ik zou het op prijs stellen als personeelsleden een zodanig open werkverhouding hebben met hun eigen directie dat ze het lef en de skills hebben om het zelf bij de directie aan de orde te stellen. Dat zou mijn voorkeur hebben. Ik weet uit ervaringen van de afgelopen jaren dat er ook personeelsleden zijn die het via de inspectie aan de orde hebben gesteld. Die mogelijkheid is er natuurlijk altijd. Er komt ook informatie binnen bij de inspectie. Soms zijn dat anonieme meldingen van zaken die al dan niet gebeurd zijn. Die worden nagetrokken door de inspecties. Ik zou het het beste vinden als dat, zoals dat gebeurt in een gezond bedrijf, gewoon rechtstreeks wordt besproken met de directie. Volgens mij kan dat ook bij de Dienst Justitiële Inrichtingen. De mogelijkheid langs de lijn van de inspectie is er natuurlijk ook.

De voorzitter:

Ik dank u voor uw antwoorden. Ook de volgende vragen worden, omdat de minister afwezig is, aan u gesteld.